

Проект ПМГ ГЕФ

“Діяльність місцевих громад у вирішенні проблеми деградації земель, забруднених радіонуклідами”

*Пілотна ділянка с. Кам’янка, Олевського району
Житомирської області*

2015

Мета проекту – створення культурних пасовищ як заходу усунення деградації земель, та важеля відтворення економічно-вигідного тваринництва

FAO (Продовольча і сільськогосподарська організація ООН) щодо деградації земель

- Орні землі планети займають лише 10 % території суші, сіножаті та пасовища — 20 %. Решта 70 % земель не використовуються у сільському господарстві.
- За останні 30-40 років з ріллі виведено площі у 1,3 рази більше від тих, що зараз перебувають в її складі. Це спричинено руйнівною дією вказаних чинників деградації земель.

Ситуація щодо деградації земель в Україні, в тому земель, забруднених внаслідок аварії на ЧАЕС

В Україні земель с/г призначення - **41829,5 тис. га**, із них ріллі **32267 тис. га** або **78,1%**, деградованих земель – **27 %**. У господарствах поліської зони Житомирської області в 2000-2002 роках частка сільськогосподарських угідь у загальній земельній площі становила 53,6-53,4%; ріллі - 35,8-36,8, сіножатей - 4,1, пасовищ - 3,01, багаторічних насаджень - 5-4,9%. Кі/км² становлять 596 га в Овруцькому та Лугинському районах

На 01.01.2015 року площа природних кормових угідь в Житомирській області склала 236 тисяч гектарів, в т.ч. сіножатей – 63,5 тис. га, пасовищ – 82,6 тис. га, більше 85 % цих угідь знаходяться в господарствах Поліської зони. В Житомирській області 354 тис. га зайняті кормовими угіддями.

Забруднено радіонуклідами в Україні-3,1 млн гектарів ріллі. Забруднено радіонуклідами більше 1,5 млн га лісів і садів, понад 1000 населених пунктів. На радіоактивно забруднених територіях дев'яти районів Житомирської області площа сільськогосподарських угідь становить 618 тис. га, або 42% від загально обласної площі цих угідь. Найвищий рівень забруднення цезієм-137 від 5 до 15 Кі/км² мають сільськогосподарські угіддя в господарствах таких районів: Народицькому – 35,3%, Коростенському – 14,6, Лугинському – 13,0 та Овруцькому – 7,6%. З рівнем забруднення понад 15 Кі/км² виявлено 10 тис. га таких угідь. Найбільші площі сільськогосподарських угідь, що мають рівень забруднення стронцієм-90 від 0,15 до 3,0 Кі/км², на території Народицького району – 43,3 тис. га. Дещо менше – в Овруцькому та Лугинському районах, де вони відповідно займають площу 29,7 та 14,5 тис. га. Сільськогосподарські угіддя з рівнем забруднення стронцієм понад 3,0 Кі/км² становлять 596 га в Овруцькому та Лугинському районах.

Специфічні цілі Проекту:

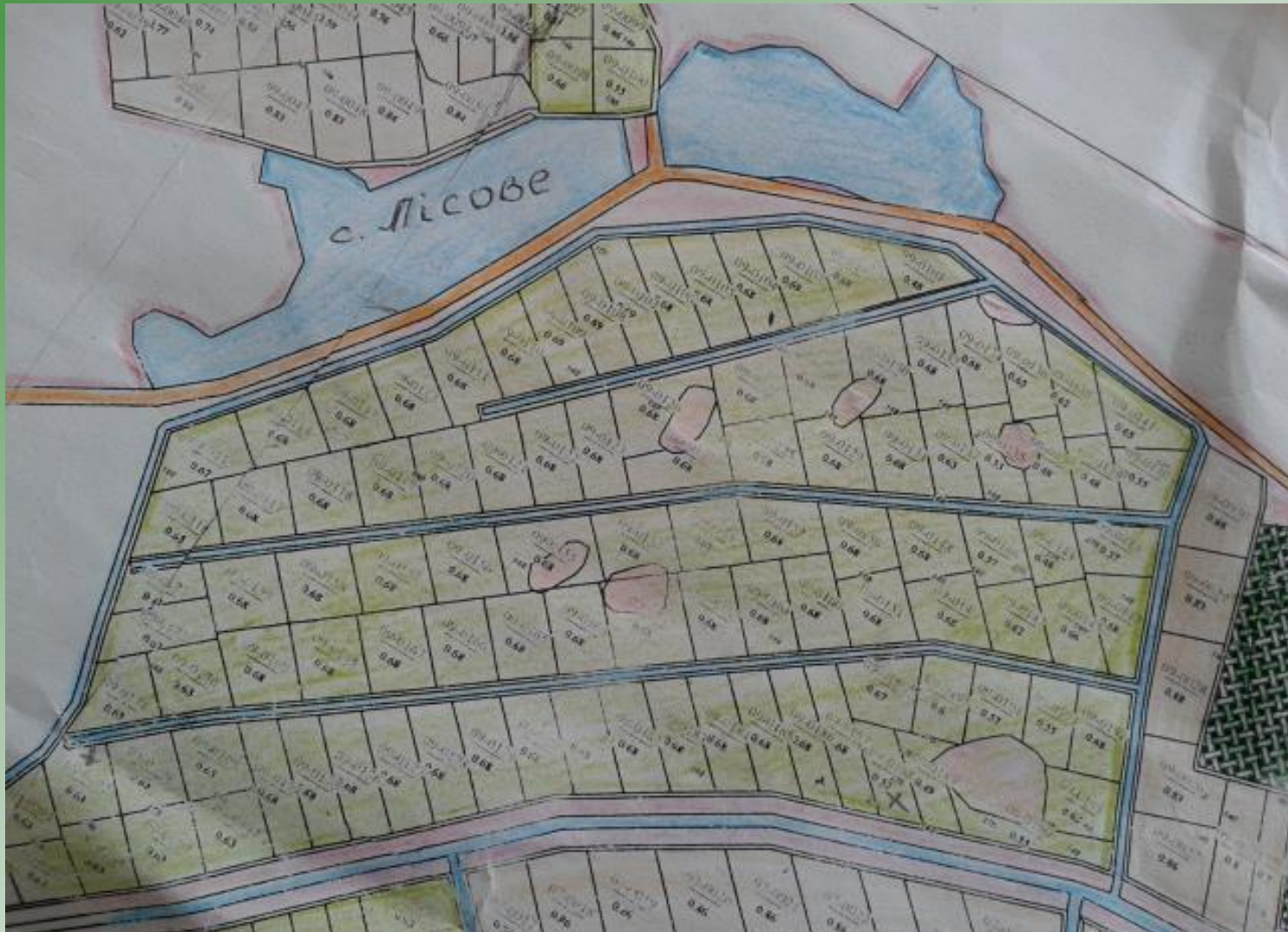
- Розробка та апробація технології створення культурних пасовищ, яка полягає у доборі адаптованих до зони Полісся багаторічних трав з врахуванням коефіцієнту переходу радіонуклідів, створення сіножатей на ґрунтах, виведених з інтенсивного обробітку під кормові угіддя
- Підвищення екологічної освіченості, що спрямована на розширення можливостей запровадження технології культурних пасовищ у власних домогосподарствах та поширенні досвіду

Основні завдання Проекту

- Вибір дослідної ділянки (30 га земель в с. Кам'янка Олевського району Житомирської області, виведених з ріллі внаслідок аварії на ЧАЕС)
- Визначення вихідного стану ґрунтового покриву
- Підбір травосумішок, закладка польового дослідіду
- Визначення продуктивності та якості травостоїв
- Вивчення агроекологічного потенціалу ґрунтового покриву за його придатністю під різні види трав
- Розробка еколого-економічного прогнозу щодо застосування технології вирощування травосумішок, проведення навчань, поширення досвіду.

Детальна схема представлена в флаері-інфографіці

Карта-схема земель с. Камянка Олевського району Житомирської обл.

*Стан земель в с. Кам'янка
Олевського району на початок
роботи Проекту (квітень 2015)*

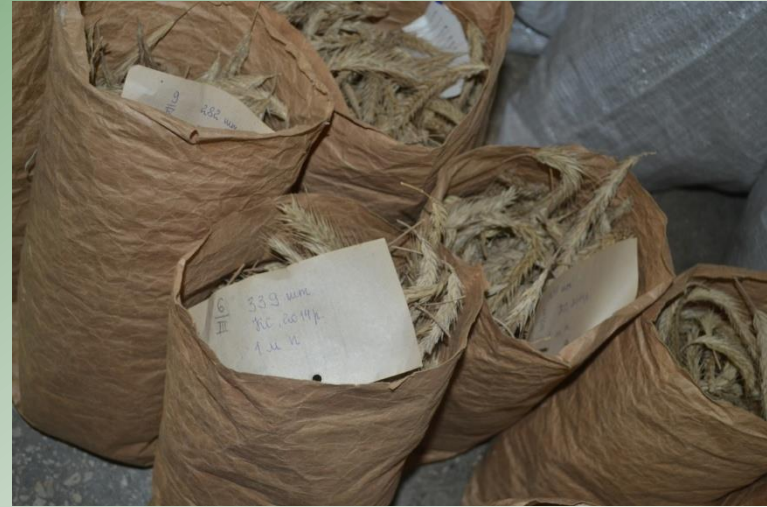
*Стан земель в с. Кам'янка Олевського
району під час реалізації Проекту (травень-
червень 2015)*

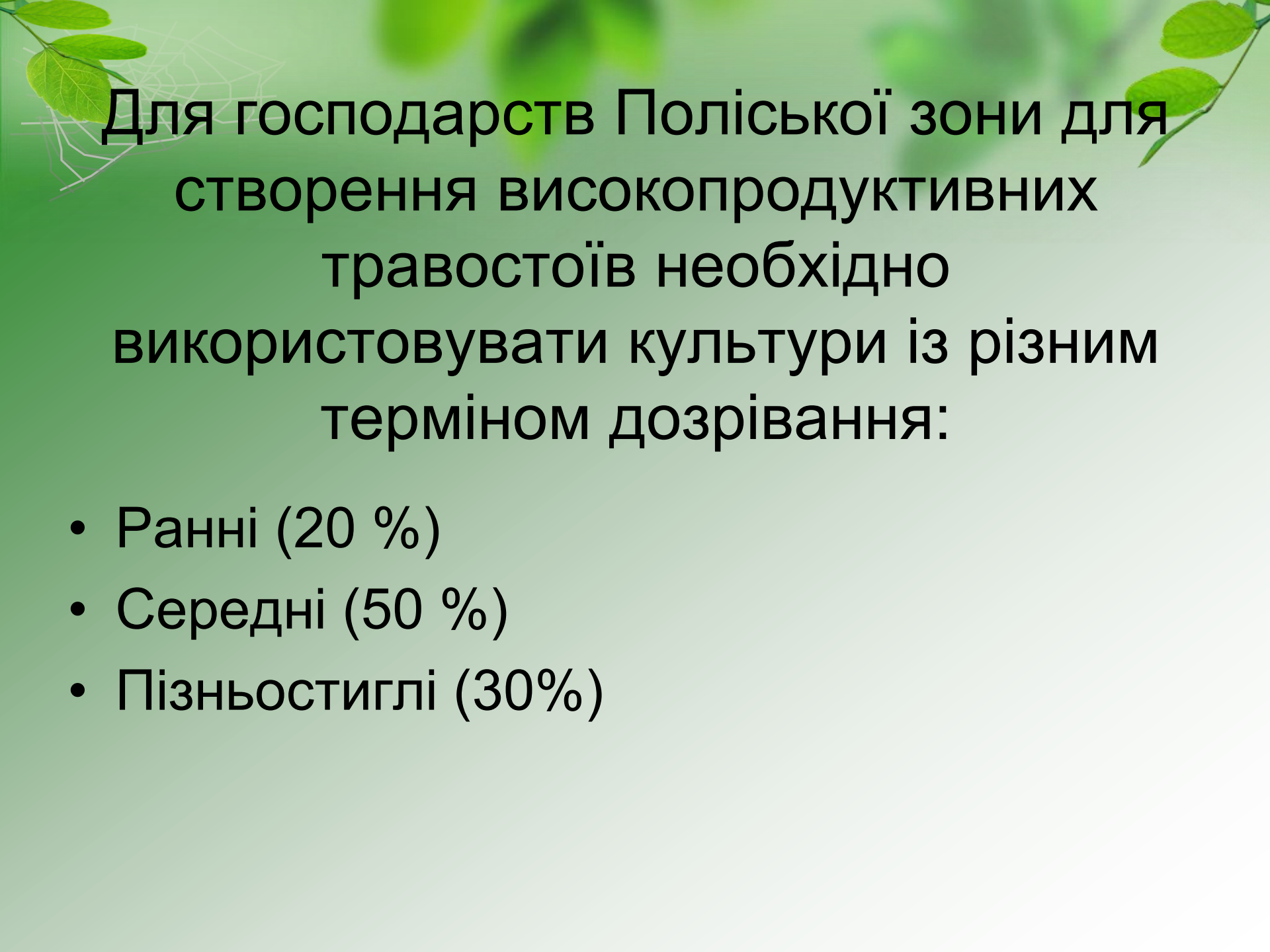

Матеріально-технічна база ТОВ «Лугини-Агро» - партнера проекту

Методична та науково-технічна підтримка Інституту сільського господарства Полісся – партнера Проекту

Для господарств Поліської зони для створення високопродуктивних травостоїв необхідно використовувати культури із різним терміном дозрівання:

- Ранні (20 %)
- Середні (50 %)
- Пізньостиглі (30%)

Для ранніх травосумішей

**Костриця лучна
(Festuca pratensis)**

**Лисохвіст лучний
(Alopecurus pratensis)**

**Грястиця збірна
(Dactylis glomerata)**

**Конюшина повзуча
(Trifolium repens)**

**Люцерна посівна
(Medicago sativa)**

Для середніх травосумішей

**Костриця червона
(Festuca rubra)**

**Костриця очеретяна
(Festuca arundinacea)**

**Райграс багатоукісний
(Lolium multiflorum)**

**Райграс пасовищний
(Lolium perenne)**

**Лядвенець рогатий
(Lotus corniculatus)**

**Конюшина лучна
Trifolium pratense)**

Для пізньостиглих травосумішей

**Тимофіївка лучна
(Phleum pratense)**

**Стоколос безостий
(Bromus inermis)**

**Костриця лучна
(Festuca pratensis)**

**Грястиця збірна
(Dactylis glomerata)**

**Конюшина повзуча
(Trifolium repens)**

**Лядвенець рогатий
(Lotus corniculatus)**

Моніторингові візити, догляд, контроль росту (травень, червень 2015 року)

Очікувані результати Проекту:

- Розроблена технологія щодо використання культурного пасовища площею 30 га на землях, виведених із ріллі внаслідок аварії на ЧАЕС
- Забезпечено конвеєрне надходження пасовищного корму протягом 170-180 днів
- Завдяки використанню посівів багаторічних травосумішок закладено умови для 5-6-річного інтенсивного укісно-пасовищного використання із виведенням радіонуклідів з ґрунту
- Досягнуто продуктивності 40-45 ц корм. од. і 6-8 ц протеїну з 1 га
- Підвищено родючість ґрунту, зменшено його ерозію та надходження радіонуклідів у корми
- Розроблено, надруковано та розповсюджено методичні рекомендації, інфографіки щодо схеми створення культурного пасовища в кількості 2000 екз.
- підвищено екологічну свідомість та грамотність громади в кількості 200 осіб та інших партнерів через проведення серії семінарів з обміну досвідом (на середину вересня ц.р. заплановано семінар для сільських голів та фермерів з понад 10 районів Житомирської області).

Партнерства в рамках Проекту:

- Житомирський національний агроекологічний університет
- Інститут сільського господарства Полісся
- Сарненська науково-дослідна станція
- Кам'янецька сільська рада
- Агропідприємство ТОВ «Лугини-Агро»
- Мережа «Зелена Житомирщина»
- Партнерська мережа «Освіта в інтересах сталого розвитку»
- Радомишльська районна ГО «Хвиля»
- ГО «Зелений оберіг»
- ВГО «Розвиток та довкілля»
- Всеукраїнська газета «Розвиток та довкілля»

Дякую за увагу!

Цуман Наталія Василівна,

**Координатор проекту ПМГ ГЕФ,
кандидат сільськогосподарських наук, доцент,
кафедр ґрунтознавства та землеробства
Житомирського національного агроекологічного
університету**

e-mail: innater-59@ukr.net